

De fantasie van Zoomonderwijs

STUDENTEN Het digitale onderwijsalternatief is een bron van kopzorgen. Kennisoverdracht is immers geen monoloog. Geen wonder dat er onder de hoge punten veel frustratie sluimert, zegt Gideon Boie.

Gideon Boie
Docent en onderzoeker
faculteit
architectuur
(KU Leuven).

Er is veel te doen rond het welzijn van studenten tijdens de coronacrisis. Terecht, je zal maar jong zijn en inmiddels het derde semester in lockdown aanvangen. Het speerpunt in de strijd tegen corona is de veilige bubbel, maar dat is de logica van het kerngezin, warmpjes met de voeten onder tafel bij de ouders. Het voorstel van rector Luc Sels (*DS 8 februari*) om de kothuishouding te erkennen als bubbel is prima, maar verplicht dan wel tot een moeilijke keuze tussen gezinsbubbel en kotbubbel. De bubbel strookt niet met de tussenfase van het jongvolwassen leven.

We moeten ook een discussie voeren over het coronaonderwijs zelf. Sinds de eerste lockdown bleven de universiteiten functioneren, weliswaar binnen het keurslijf van onlineonderwijs. De continuïteit van onderwijs maakte dat studenten geen jaar hoefden te verliezen. Opvallend genoeg lagen de gemiddelde scores zelfs wat hoger dan voorheen. Ligt het aan een toename van studievlijt nu er

geen afleiding is? Of ligt het aan de coronamildheid van professoren? Wie zal het zeggen, het verandert weinig aan de moeilijke situatie van studenten.

Het onbehagen van studenten is niet zozeer een vervelende sociale bijwerking in tijden van corona, maar vooral een symptoom van het nieuwe format van het onderwijs. Het coronaonderwijs confronteert ons met een eigenaardige paradox. Na jaren institutionele kritiek, pogingen tot ont-scholing, smeekbedes in de trant van 'Hey! Teacher! Leave them kids alone!', worden we plots geconfronteerd met ons verlangen en wat blijkt: het digitale onderwijsalternatief is veel archaischer en meer dan ooit een bron van kopzorgen.

The Muppet Show

Teleconferencing wordt vaak vergeleken met de intro van The Muppet Show, al gaat het er daar vrolijker aan toe. In het geval van teleonderwijs past beter het beeld van het auditori-

um in de gevangenis van Fresnes, opgenomen in *Surveiller et punir: Naissance de la prison*, het standaardwerk van Michel Foucault over straf en discipline. De gedetineerden krijgen moreel onderricht over de kwalijke gevolgen van alcoholgebruik. Elke zitplaats is vormgegeven als minicel en vormt zo de imaginaire basis voor een vlekkeloze kennisoverdracht tussen de professor en zijn toehoorders. Geen wonder dat het publiek ietwat verveeld alle richtingen uitkijkt, terwijl de cipier een middagdutje doet.

Er is nog een tweede parallel tussen het coronaonderwijs en de disciplinaire logica van de gevangenis: het religieuze karakter. Michel Foucault beschrijft hoe in de gevangenisarbeid het product zelf niet zo heel erg van belang was, maar wel de productie zelf als manier om van zichzelf een beter mens te maken. Ook de vlijtige arbeid van de monnik was een teken van toewijding aan God, waarop de vrucht van de arbeid vaak vernietigd werd om duidelijk te maken dat het vooral niet

om het plezier te doen was.

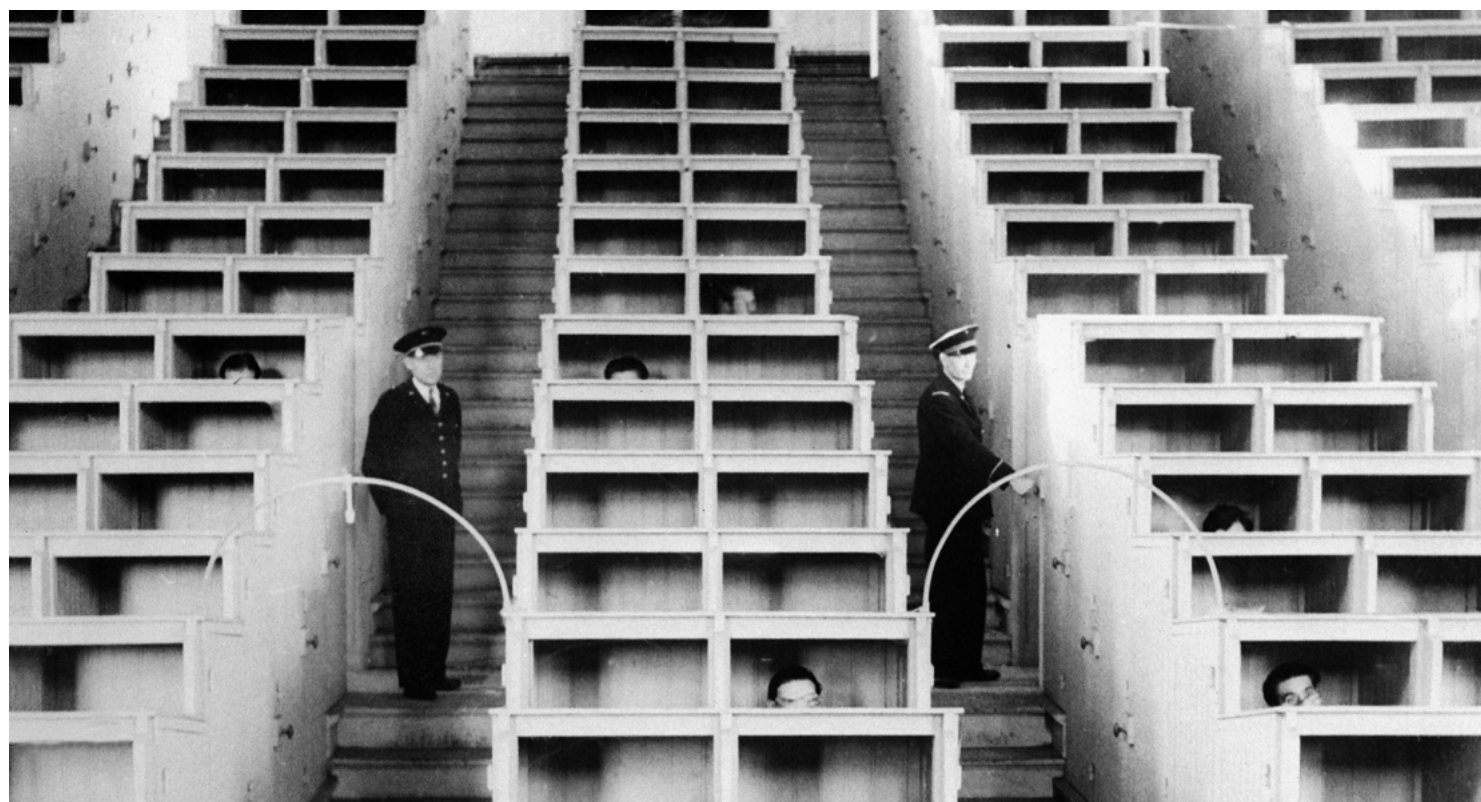
Precies die logica's komen bovendien in het coronaonderwijs. Colleges volgen via Zoom en Collaborate voedt de fantasie van een rechtstreekse kennisoverdracht, ontdaan van ruis en informele communicatie. Papers en practica zijn netjes op tijd ingediend, maar verliezen betekenis na

Napraten in de wandelgangen is niet meer aan de orde. Naborrelen aan de bar al helemaal niet

het behalen van credits. Napraten in de wandelgangen is niet meer aan de orde. Naborrelen aan de bar al helemaal niet. Eén druk op de knop 'sessie verlaten' en je bent weer helemaal op jezelf teruggeworpen. Geen wonder dat er veel frustratie sluimert onder hoge punten.

Student Felix Coens beschreef het vreemde gevoel dat niemand het zou merken als hij niet opdaagt in de online aula. Het was vroeger voor browsers niet anders, maar wordt extra pijnlijk tegen de dreigende achtergrond van social distancing tijdens de pandemie. Het toont tegelijk ook de bovenmenselijke inspanning die nodig is om 'iets' te maken van de studie, te voorkomen dat het zomaar een dwangmatig nummertje is, een betekenis te geven die voorbij gaat aan het behalen van studiepunten.

De sociale dynamiek rond de universiteiten ligt op apegapen, dat is de kern van de sanitaire maatregelen. De grote uitdaging van het coronaonderwijs is echter om het proces van 'commoning' levendig te houden. Kennisoverdracht gebeurt niet in een monoloog, maar gebeurt in een cirkel van gemeenschappelijke activiteit: het plezier om inspiratie te halen uit de gemeenschap, deze kennis te verrijken binnen een gemeenschap en het resultaat vervolgens terug in te schrijven in de gemeenschap. Hoge punten is één ding, onderwijsplezier iets helemaal anders.

Gevangenen in hun hokjes in het auditorium van de gevangenis van Fresnes, 1945. © gamma-keystone via getty images

kort & bondig

Zeven kanaries in een koolmijn

De coronacrisis zet de rechtsstaat onder druk. Het is wat het is, want first things first, en dat is: de pandemie efficiënt en krachtig bestrijden. Dat wil niet zeggen dat alles kan. Het optreden van de overheden moet legitiem en redelijk zijn. Wanneer slaat dat over in willekeur? Het is een oeverloos debat. Enkele kernbegrippen komen wel steeds terug. Eén daarvan is: proportionaliteit. Is het overheidsoptreden proportioneel ten aanzien van het effect dat het beoogt? Tot nu toe hebben niet alle, maar veruit de meeste politierechters de maatregelen van de ministeriële besluiten

gevalideerd. Ook de Raad van State laat mildheid zien. Allicht terecht. Je zal maar politicus zijn. Het is niet duidelijk waar de grens ligt. Het is donker in de koolmijn. Gelukkig is er in die koolmijn ook een kanarie.

Laat dat nu zeven piepjonge kanarietjes zijn geweest. Zeven jonge mensen werd hun vrijheid benomen nadat ze de politie keurig hadden binnengelaten. We nemen aan dat uit de feiten blijkt dat ze in overtreding waren. Dan verdient dat handhaving, zonder twijfel. Handhaving ja, op voorwaarde van proportionaliteit. Kennelijk is het Antwerpse parket strenger dan wat moet. Een richtlijn van het college van procureurs-generaal zegt dat 'een onmiddellijke voorleiding op het parket of bij de jeugdrechter niet aangewezen is, behou-

dens bij zeer ernstig of herhaald gevaar voor de openbare veiligheid, bijvoorbeeld wanneer een minderjarige het samenscholingsverbod blijft negeren of wanneer een minderjarige spuugt op mensen of wanneer een minderjarige oproept om de maatregelen niet te respecteren'. Dat is redelijk. Vrijheidsbeneming van kinderen kan niet, tenzij bij hoge uitzondering. Dat zeggen niet alleen de procureurs-generaal, maar ook het Europees recht. Of het kinderrechtenverdrag volgens het welk vrijheidsberoving enkel kan 'als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke duur'. Waarom was het parket van Antwerpen dan strenger?

Dat zijn pertinente vragen, zeker nu studies aantonen dat de crisis jongeren recht in hun ontwikkeling treft. Maar wij kennen

het dossier niet, en ook voor de ordehandhavers blijft het een moeilijk aftasten. Ze moeten de disparate coronawetten doen toepassen. En de wet is de wet, heet het dan - *dura lex sed lex*. Toch mag het niet doorschieten. Er is toch ook de *ars boni et aequi*, het zoeken naar het goede en billijke. Dat is een oud verhaal. De wijsheid daagt ons telkens weer uit daar het evenwicht in te vinden. Een pandemiewet zou al heel wat helpen.

Moge de les voor de zeven jonge kanaries er ook een voor ons zijn. Die is dat de rechtsstaat leeft bij gratie van evenredigheid.

Bruno Lietaert
Voorzitter Magistratuur
& maatschappij.